

บทที่ 2

คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา

คำลักษณนามที่ใช้ในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามที่อ้างถึงสิ่งมีชีวิตเดี่ยว ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า "ลักษณนามเดี่ยว" และคำลักษณนามที่ใช้อ้างถึงสิ่งมีชีวิตที่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า "ลักษณนามกลุ่ม" ในบทนี้จะกล่าวถึงคำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ที่แสดงให้เห็นจากการใช้คำลักษณนามเหล่านี้

คำลักษณนามเดี่ยวที่ใช้ในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาที่รวบรวมมาจากการใช้คำนามตามรายการคำในภาคผนวก ข. มีอยู่ทั้งสิ้นจำนวน 23 คำ โดยที่ภาษาชาวเขาแต่ละภาษามีจำนวนลักษณนามไม่เท่ากัน ตารางต่อไปนี้จะแสดงจำนวนคำลักษณนามเดี่ยวที่ปรากฏในภาษาชาวเขาแต่ละภาษา

ตารางที่ 1 : คำลักษณนามเดี่ยวในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษา

ภาษา	จำนวน	คำลักษณนามเดี่ยว
กะเหรี่ยงสะกอ	5	ɣa3 di3 phlɛ̃1 bo3 be1
ล่าหู่	4	ga4 khɛ4 si1 ma1
ม้งดำ	4	lɛ̃4 tu4 na1 lu8
เมี่ยน-เฮ้า	4	la:n3 tiw3 nɔm4 . taw3
อะข่า	4	ɣa3 mɔ5 si3 m3
ลีซู่	2	jo3 ma3

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษามีจำนวนคำลักษณนามเดี่ยวไม่เท่ากัน ภาษากะเหรี่ยงสะกอมีคำลักษณนามเดี่ยวใช้มากที่สุดคือภาษาละ 5 คำ

ภาษาล่าหู่ ภาษาม้งคำ ภาษาเมี่ยน-เฮ้า และภาษาอะซามีคำลักษณนามเดี่ยวใช้รองลงมาคือ ภาษาละ 4 คำ ส่วนภาษาลีซู่เป็นภาษาที่มีคำลักษณนามเดี่ยวใช้น้อยที่สุดคือ มีเพียง 2 คำ เท่านั้น

นอกจากภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาจะมีความแตกต่างในเรื่องของจำนวนคำลักษณนาม เดี่ยวแล้ว ยังพบว่าการใช้คำลักษณนามกับสิ่งมีชีวิตในแต่ละภาษามีลักษณะที่ต่างกันอย่างแตกต่างในด้านจำนวนและการใช้คำลักษณนามเดี่ยวในภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษาได้สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ในเรื่องสิ่งมีชีวิตของผู้พูดภาษาเหล่านี้ ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

2.1 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาล่าหู่

2.1.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว

คำลักษณนามเดี่ยวสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 5 คำนี้แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ คำลักษณนามที่ใช้เฉพาะมนุษย์ 1 คำ และคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นมี 4 คำดังนี้ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ก) คำลักษณนามสำหรับมนุษย์

ga4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับมนุษย์ได้ทุกกรณี เช่น

พ่อ แม่ พี่ ศีตรู หมอผี เป็นต้น โดยไม่มีการแยกประเภทย่อย

ตัวอย่าง (1)	ja4 mi4 ha7	1 ga4	สาว 1 คน
(2)	tɕhɔ4 da3 ve4	1 ga4	คนดี 1 คน
(3)	tɕhɔ4 hai1 pa1	1 ga4	ศีตรู 1 คน

ข้อควรสังเกตคือคำว่า "ผี" ภาษาล่าหู่ไม่ใช้คำลักษณนาม ga4 แต่ใช้คำลักษณนาม khe4 สำหรับสัตว์

ข) คำลักษณนามสำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น

สำหรับคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นนั้นแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือคำลักษณนามสำหรับ สัตว์แท้ khe4 และคำลักษณนามที่เจ้าของภาษามองว่าเป็นสิ่งของเนื่องจากให้ความสำคัญกับ รูปร่างภายนอกมากกว่าความเป็นสัตว์ คำลักษณนามดังกล่าวได้แก่ ma1 และ si1

ก. khe4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ได้กลาง ๆ เช่น เสือ หมู ปลา งู พยาธิ ผึ้ง กบ เขียด เต่า รวมทั้งผีด้วย

ตัวอย่าง (4) la4 1 <u>khe4</u>	เสือโคร่ง 1 ตัว
(5) v+1 lu5 ku4 1 <u>khe4</u>	งูเห่า 1 ตัว
(6) tca3 jv5 ʔe6 1 <u>khe4</u>	นกกระจอก 1 ตัว
(7) ne4 1 <u>khe4</u>	ผี 1 ตัว

ข. ma1 และ si1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับหอยทุกประเภททั้งนี้สามารถใช้ได้ทั้ง 2 คำ สลับกันไปโดยไม่มีเงื่อนไข

ตัวอย่าง (8) fvi6 te7 ku7 1 <u>ma1 ~ si1</u>	หอยทาก 1 ตัว
(9) fvi6 s+1 1 <u>ma1 ~ si1</u>	หอยขม 1 ตัว
(10) fvi6 1 <u>ma ~ si1</u>	หอยโข่ง 1 ตัว

สำหรับคำลักษณนามทั้ง 2 คำนี้ จิราภัสร์ ลิมปิชาติ* กล่าวว่าคำลักษณนาม ma1 และ si1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของโดยให้รายละเอียดไว้ดังนี้คือ

ma1 เป็นคำลักษณนามเอนกประสงค์ใช้ได้สำหรับสิ่งของทั่วไปที่ไม่มีการกำหนดลักษณนามเฉพาะตามรูปทรงสีผิว

ส่วน si1 ใช้เป็นคำลักษณนามเฉพาะของลูกปัด ลูกขลุ่ย และลูกหน้าไม้ คำว่า si1 นี้ปรากฏเป็นหน่วยคำในคำนามประสมที่หมายถึง ลูกหรือกระสุนของขลุ่ย หน้าไม้ หรือ ปืน เช่น

(ก) kha6	ขลุ่ย หน้าไม้
(ข) kha6 <u>si1</u>	ลูกขลุ่ย ลูกหน้าไม้
(ก) Na7	ปืน
(ข) Na7 <u>si1</u>	ลูกปืน

* จิราภัสร์ ลิมปิชาติ ได้ทำวิทยานิพนธ์ค่อนานเรื่องโลกทัศน์ของชาวเขา 6 เผ่าในประเทศไทยที่สะท้อนจากลักษณนามของคำนามเรียกเครื่องใช้ในครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลบางส่วนมาใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

จากข้อสังเกตเหล่านี้เราอาจจะกล่าวได้ว่า ผู้พูดภาษาล่าหู่ชิมองหอยทั่ว ๆ ไป รวมทั้งหอยตากเมื่อไม่เห็นตัวว่าเป็นสิ่งของและเห็นเป็น 2 ภาพคือ หอยที่มีลักษณะเหมือนสิ่งของทั่วไปในกรณีนี้จะใช้ ma1 กับหอยที่เป็นสิ่งที่บรรจุอยู่ในเปลือกซึ่งเจ้าของภาษาเปรียบเทียบกับสิ่งของที่มีลักษณะเป็นลูกบรรจุอยู่ภายใน เช่น ลูกปืน ในกรณีนี้จะใช้ si1

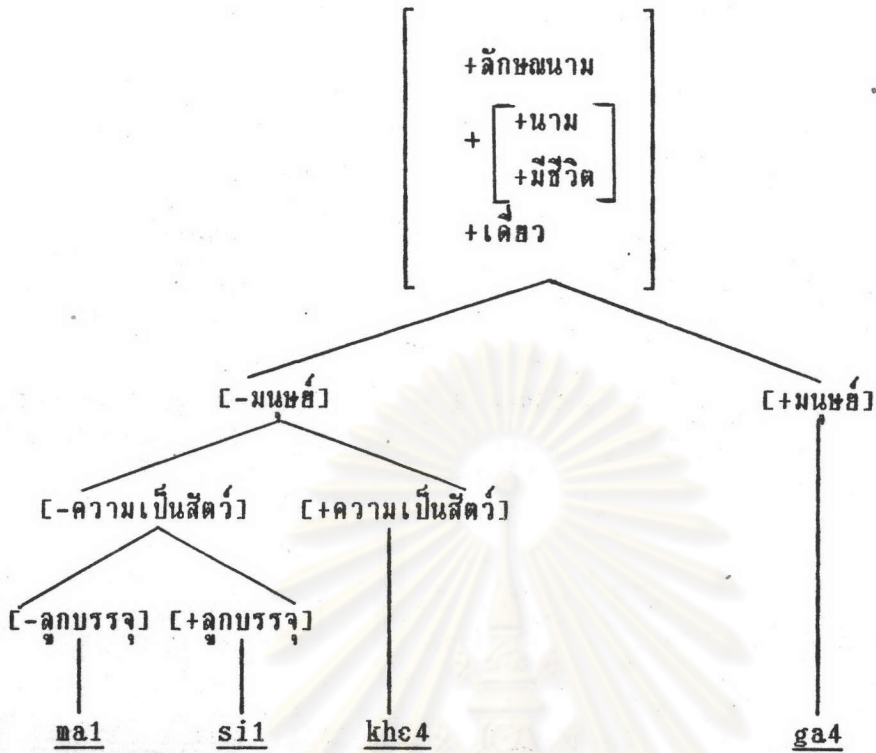
สำหรับหอยตากนั้นมีรายละเอียดเรื่องลักษณะที่น่าสนใจ เนื่องจากชาวล่าหู่ชิมองเห็นหอยตากต่างไปจากหอยอื่น ๆ ตรงที่อาจจะเห็นตัวหอยซึ่งยื่นออกมานอกเปลือก ตัวหอยนี้เคลื่อนไหวได้และหอยตากก็คืบคลานไปข้างหน้าได้เหมือนสัตว์เลื้อยคลานหลาย ๆ ชนิด ทำให้มองเห็นความเป็นสิ่งมีชีวิตของหอยตากได้ชัดเจน จึงใช้ลักษณะนามสำหรับสัตว์ก็คือ khe4 ได้ ดังนั้นหอยตากจึงสามารถใช้ลักษณะนามได้ 3 คำตามการมองของผู้พูดคือ ใช้ khe4 เหมือนสัตว์อื่น ๆ ใช้ ma1 เหมือนสิ่งของ และใช้ si1 เหมือนสิ่งที่บรรจุอยู่ภายใน

- ตัวอย่าง (11) fɔi6 tɛ7 ku7 1 khe4 หอยตาก 1 ตัว
 (12) fɔi6 tɛ7 ku7 1 ma1 หอยตาก 1 ตัว
 (12) fɔi6 tɛ7 ku7 1 sa1 หอยตาก 1 ตัว

2.1.2 ความหมายของคำลักษณะนาม

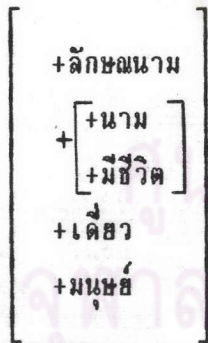
ในการจะแยกให้เห็นความแตกต่างของความหมายของคำลักษณะนามในภาษานั้น จำเป็นต้องศึกษาจากเงื่อนไขการเกิดร่วมระหว่างคำลักษณะนามกับคำนาม โดยอาศัยสมมุติฐานเบื้องต้นว่า คำลักษณะนามต้องมีความหมายสอดคล้องกับความหมายของคำนามที่เกิดร่วมกันได้ เมื่อพิจารณาเงื่อนไขการเกิดร่วมของคำนามสำหรับสิ่งมีชีวิต และคำลักษณะนามในข้อมูลชุดนี้ เราจะมองเห็นความแตกต่างทางด้านความหมายดังนี้คือ

มีการแยกความหมายระหว่างลักษณะนามของสิ่งที่เป็นมนุษย์ออกจากสิ่งที่ไม่เป็นมนุษย์ ซึ่งอาจจะแสดงได้ด้วยอรรถลักษณะ [+มนุษย์] สำหรับลักษณะนามที่มีความหมายหรืออรรถลักษณะ [-มนุษย์] ยังแยกได้ว่าเป็นสัตว์หรือไม่ ในสัตว์ทั่วไปยกเว้นหอยจะใช้ khe4 ซึ่งอาจแสดงความหมายด้วยอรรถลักษณะ [+ความเป็นสัตว์] ส่วนหอยใช้ ma1 และ si1 ซึ่งเป็นลักษณะนามของสิ่งของเนื่องจากผู้พูดภาษาล่าหู่ชิมองเห็นเปลือกซึ่งเป็นรูปร่างภายนอกของหอยเด่นชัดกว่าความเป็นสัตว์จึงแสดงได้ด้วยอรรถลักษณะ [-ความเป็นสัตว์] ความต่างระหว่าง ma1 กับ si1 คือการบรรจุเป็นลูกหรือกระสุนภายในวัตถุอื่น ซึ่งอาจจะใช้อรรถลักษณะ [+ลูกบรรจุ] อรรถลักษณะเหล่านี้ทำให้เราเห็นภาพของระบบลักษณะนามที่เกิดร่วมกับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตตามที่ปรากฏในรายการคำนามที่ใช้เก็บข้อมูลตั้งแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณะนามเคศวแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นได้
ด้วยสรรณลักษณะต่อไปนี้

- 1) ga4 ใช้กับ ʋv1 ja7 pa1 tɕhɔ4 hai1 pa1 เป็นต้น
"ลูกชาย" "สัตว์"

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดงกรณมหาวิทยาลัย

2) khe4

ใช้กับ h๑4 ๑๑1 pa1

๓๑3

เป็นต้น

"ช้างพลาย"

"ลิง"

+	ลักษณะนาม
+ [+ นาม
+ [+ มีชีวิต
+	เด็ชว
-	มนุษย์
+	ความเป็นสัตว์

3) si1

ใช้กับ f๑i6 s+1

f๑i6

เป็นต้น

"หอชม"

"หอโห้ง"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+	ลักษณะนาม
+ [+ นาม
+ [+ มีชีวิต
+	เด็ชว
-	มนุษย์
-	ความเป็นสัตว์
+	ลูกบรรจ

4) ma1

ใช้กับ f๑i6 t๑7 ku7

f๑i6

เป็นต้น

"หอตาก"

"หอชม"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+	ลักษณะนาม
+ [+ นาม
+ [+ มีชีวิต
+	เด็ชว
-	มนุษย์
-	ความเป็นสัตว์
-	ลูกบรรจ

2.1.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม

เมื่อพิจารณาคณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่แยกลักษณนามแต่ละตัวออกจากกัน และความหมายของคำนามที่เกิดร่วมกับลักษณนามเหล่านี้ เราจะพออนุমানโลกทัศน์ที่ปรากฏในภาษาล่าหู่ได้ว่า มีการจำแนกสิ่งมีชีวิตที่พบในบริเวณที่ชาวเขาเหล่านี้ใช้ชีวิตอยู่อย่างชัดเจนพอสมควร กล่าวคือจะมีการแยกมนุษย์ออกจากสัตว์อย่างชัดเจนและถือว่าผีเป็นสัตว์ไม่ใช่มนุษย์ ส่วนหอยนั้นมีเพียงหอยทากเท่านั้นที่จัดเป็นสัตว์ หอยอื่น ๆ จัดเป็นวัตถุทั้งหมดแต่ก็ยังสามารถสร้างความข้างสังเกตุในเรื่องคณสมบัติของหอยว่า เป็นสิ่งที่บรรจุอยู่ภายในเปลือกจึงมีคำลักษณนามใช้ถึง 2 คำ โดยใช้ si1 เมื่อพูดถึงตัวหอยที่บรรจุอยู่ภายในเปลือกเหมือนลูกปัดหรือลูกหน้าไม้ และ ma1 เมื่อมองเห็นหอยเป็นสิ่งที่ของ

โลกทัศน์นี้อาจจะสรุปออกเป็นภาพได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 : แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดียวในภาษาล่าหู่

ga4	si	ma1
	khe4	

2.2 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

2.2.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว

คำลักษณนามเดี่ยวสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 5 คำนี้แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ คำลักษณนามที่ใช้เฉพาะมนุษย์มี 1 คำ และคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นมี 4 คำ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ก) คำลักษณนามสำหรับมนุษย์

xa3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับมนุษย์ได้ทุกกรณี เช่น พี่ชาย น้องสาว

ผู้ใหญ่บ้าน ชู ศีตรู เป็นต้น โดยไม่มีการแยกประเภทย่อย

ตัวอย่าง	(14)	pa4	kw1	nc3	1	<u>ɣa3</u>	คน	1	คน
	(15)	de1			1	<u>ɣa3</u>	ลูกสะใภ้	1	คน
	(16)	ta1	bla1			<u>ɣa3</u>	ชโหมย	1	คน

ข) คำลักษณนามสำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น

สำหรับคำลักษณนามของสิ่งมีชีวิตอื่นในภาษากะเหรี่ยงสะกอแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ คำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่ซึ่งได้แก่สัตว์ที่ไม่มีรูปทรงใดเป็นลักษณะเด่นใช้คำลักษณนาม dī3 กับคำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่มีรูปทรงกลม รูปทรงยาว และรูปทรง คุ่มเตี้ย แผลออกด้านข้าง สัตว์ที่มีรูปทรงดังกล่าวเจ้าของภาษาจะให้ความสำคัญกับรูปทรงที่เห็นมากกว่าความเป็นสัตว์และใช้คำลักษณนามร่วมกับสิ่งของที่มีรูปทรงเดียวกัน คำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์เหล่านี้ได้แก่ phlë1 bo3 และ be1

ก. dī3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ทั่วไป เช่น วัว เสือ ช้าง หมู แมว น้า ลิง กระต่าย กระรอก เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นคำลักษณนามที่ใช้กับพืชอีกด้วย จัดได้ว่าเป็นลักษณนามกลาง ๆ ที่ใช้กับสัตว์จะมีการใช้ลักษณนามอื่นก็เฉพาะสำหรับสัตว์ที่มีรูปทรง สัณฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นลักษณะเด่น ดังจะกล่าวต่อไปในข้อ ข. และ ค.

ตัวอย่าง	(17)	kə3	tɕhə3	kwa3	1	<u>dī3</u>	ช้างเผือก	1	เชือก
	(18)	thə4	mi3		1	<u>dī3</u>	หมูป่า	1	ตัว
	(19)	mw2	li4		1	<u>dī3</u>	ลิง	1	ตัว
	(20)	ta4	mi2	kɕa4	1	<u>dī3</u>	ผี	1	ตัว

ข. phlë1 เป็นคำลักษณนามที่พบว่าใช้กับสัตว์ที่มีรูปทรง กลม ป้อม เช่น หอยทาก หอยโข่ง ลูกอ๊อด เป็นต้น

ตัวอย่าง	(21)	bə2	kha1		1	<u>phlë1</u>	ลูกอ๊อด	1	ตัว
----------	------	-----	------	--	---	--------------	---------	---	-----

สำหรับคำลักษณนามนี้ จิราภัสร์ ลิมปิชาติ ได้กล่าวว่า phlë1 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของที่เป็นภาชนะบรรจุที่ไม่เปลี่ยนรูปร่างและมีสัณฐานกลม เช่น ครก หม้อ เป็นต้น เมื่อศึกษาความหมายของทั้งคำนามเรียกสิ่งของและคำนามเรียกสิ่งมีชีวิตที่ใช้ร่วมกับลักษณนาม phlë1 พบว่ามีความหมายร่วมกันคือ ใช้กับสิ่งที่มีรูปทรงกลม จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้พูดภาษากะเหรี่ยงสะกอมองเห็นและให้ความสำคัญกับคุณสมบัติร่วมของทั้งสิ่งของและสิ่งมีชีวิต ซึ่งได้แก่รูปทรงกลมป้อม

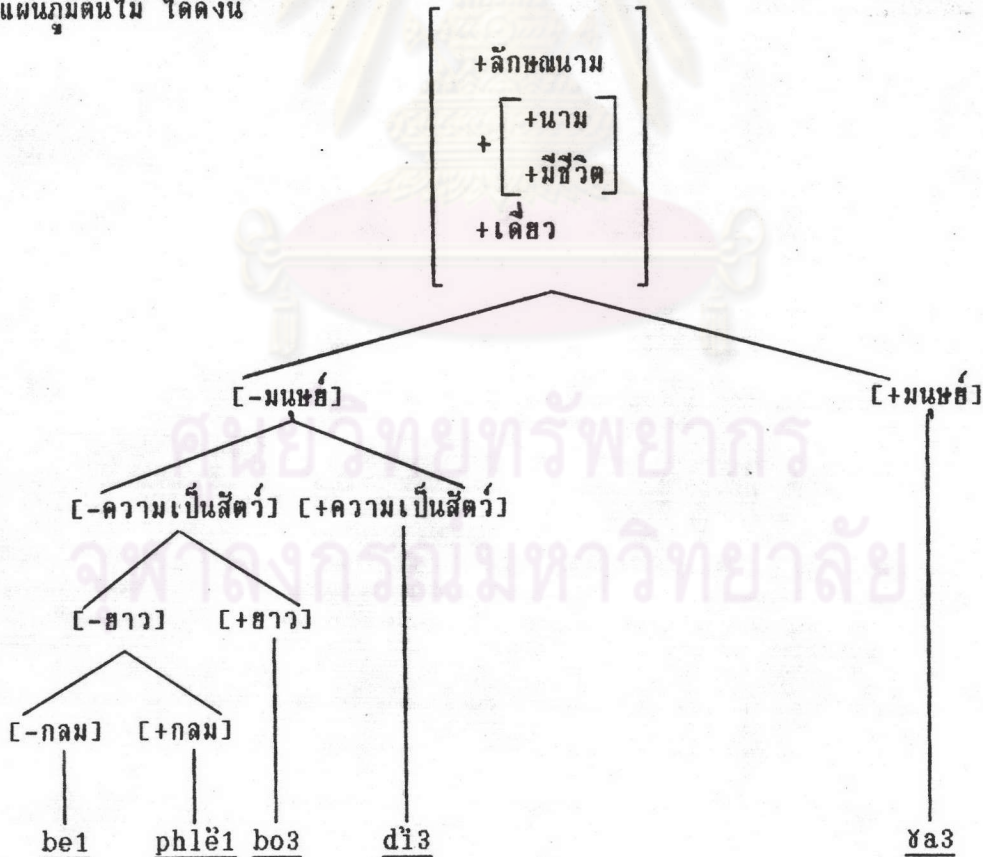
เมื่อศึกษาการใช้คำลักษณนามเหล่านี้กับคำนามของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ แล้ว เราอาจจะสรุปได้ว่า มีคำลักษณนามสำหรับมนุษย์ 1 คำคือ ɕa3 และคำลักษณนามสำหรับสัตว์ 1 คำคือ di3 ส่วนคำลักษณนามอีก 3 คำนั้น เป็นคำลักษณนามที่ใช้ทั้งกับคำนามของสัตว์และคำนามของสิ่งของ โดยแยกตามรูปทรงพื้นฐานของสัตว์เหล่านั้นคือ phlɛ̌1 สำหรับสัตว์ตัวกลม ป้อม bo3 สำหรับสัตว์ตัวยาว และ be1 สำหรับสัตว์ที่มีลำตัว ค่อม เตี้ย ผ่อกด้านข้าง

2.2.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เราอาจใช้อรรถลักษณะอธิบายการจำแนกคำลักษณนามในภาษากะเหรี่ยงสะกอ เช่นเดียวกับที่ได้ทำมาแล้วในภาษาล่าหู่ซี ดังนี้

อรรถลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนก็คืออรรถลักษณะ [±มนุษย์] ซึ่งแยก ɕa3 ออกจากคำลักษณนามอื่น อรรถลักษณะหนึ่งคือ [+ความเป็นสัตว์] ซึ่งแยก di3 ออกจาก phlɛ̌1 bo3 และ be1 ที่ใช้ร่วมกับคำนามที่เป็นสิ่งของ อรรถลักษณะที่แยกคำลักษณนามทั้ง 3 นี้คือ อรรถลักษณะที่บอกรูปทรง ในที่นี้จะใช้อรรถลักษณะ [±ยาว] เพื่อแยก bo3 ออกจาก phlɛ̌1 และ be1 ส่วนอรรถลักษณะที่จะใช้ในการแยกให้เห็นความต่างระหว่าง phlɛ̌1 และ be1 คือ [±กลม]

ภาพรวมของระบบคำลักษณนามที่ได้จากข้อมูลที่รวบรวมมาแสดงเป็นแผนภูมิต้นไม้ ได้ดังนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณนามเดี่ยวแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นด้วยอรรถลักษณะต่อไปนี้

1) ๕a3

ใช้กับ pa3 sap4 ph๕a2

เป็นต้น

"พ่อ" "คนแก่"

- + ลักษณนาม
- + + นาม
- + + มีชีวิต
- + เดี่ยว
- + มนุษย์

2) dī3

ใช้กับ kē4 se2

zī2 tchī5 pu3

เป็นต้น

"ลา"

"หนุณา"

- + ลักษณนาม
- + + นาม
- + + มีชีวิต
- + เดี่ยว
- มนุษย์
- + ความเป็นสัตว์

3) bō3

ใช้กับ dō3 le2

si4 wō5 de3

เป็นต้น

"จิ้งจก"

"กิ้งกือ"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

- + ลักษณนาม
- + + นาม
- + + มีชีวิต
- + เดี่ยว
- มนุษย์
- ความเป็นสัตว์
- + สาว

4) phlɛ1

ใช้กับ khlo2 to1 ro1

khlo2 ki1

เป็นต้น

"หอขโห่ง"

"หอขทาก"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+	ลักษณะนาม
+	[+ นาม + มีชีวิต]
+	เด็ชว
-	มนุษย์
-	ความเป็นสัตว์
-	ชว
+	กลม

5) be1

ใช้กับ

tɕho3 mi3

khi4

เป็นต้น

"โก๋ป่า"

"หมัด"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+	ลักษณะนาม
+	[+ นาม + มีชีวิต]
+	เด็ชว
-	มนุษย์
-	ความเป็นสัตว์
-	ชว
-	กลม

2.2.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณะนาม

ส่วนโลกทัศน์ที่แสดงให้เห็นในภาษากระเหรี่ยงสะกอนั้นก็คือ การแยกสิ่งมีชีวิตออกเป็น 2 ส่วนคือ มนุษย์และสัตว์ แต่สัตว์หลายประเภทที่ถูกจัดรวมไว้กับสิ่งของเพราะมีรูปทรงเด็ชวกันและเจ้าของภาษาก็มองเห็นความสำคัญของรูปทรงนั้นมากกว่าความเป็นสัตว์ รูปทรงนี้เองทำให้แยกทั้งสัตว์และสิ่งของเหล่านี้ออกได้เป็น 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มที่มีรูปทรงกลม กลุ่มที่มีรูปทรงชว และกลุ่มที่มีรูปทรง คุ่ม เด็ช และ แผ่ออก

ดังจะแสดงได้ด้วยภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 : แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดียวในภาษากะเหรี่ยงสะกอ

ya3	bo3	phlë1	be1
	di3		

2.3 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาม้งดำ

2.3.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว

คำลักษณนามเดี่ยวสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 4 คำนี้ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ คำลักษณนามที่ใช้เฉพาะมนุษย์มี 1 คำ และคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นมี 3 คำดังนี้ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

ก) คำลักษณนามสำหรับมนุษย์

lë4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับมนุษย์ และใช้กับผีด้วย

ตัวอย่าง	(30)	1	lë4	tsɿ6	ne8	หมอผี	1 คน
	(31)	1	lë4	juə5	tshaj5	ลูกสาว	1 คน
	(32)	1	lë4	tu4	tlə8	ผี	1 คน

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ต่างจากภาษาชาวเขานอื่น ๆ ก็คือ การที่คำลักษณนามสำหรับมนุษย์ จะเปลี่ยนไปเป็นรูป tu4 หรือ na1 ซึ่งใช้กับสัตว์ถ้าผู้พูดมีความรู้สึกหรือมีทัศนคติในทางลบ กับมนุษย์ที่เขากำลังเอ่ยถึง

ข) คำลักษณนามสำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น

สำหรับคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นในภาษาม้งดำแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คำลักษณนามสำหรับสัตว์แท้ tu4 และ na4 กับคำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่เจ้าของภาษา

มองเห็นว่าเป็นสิ่งของเนื่องจากให้ความสำคัญกับรูปร่างภายนอกมากกว่าความเป็นสัตว์ คำ
ลักษณะนามของสัตว์ดังกล่าวได้แก่ lu8

ก. tu4 และ na1 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับสัตว์ทุกประเภทรวมทั้ง
ผีด้วย ทั้งนี้ยกเว้นสัตว์ประเภทหอยสำหรับหอยนั้นจะแยกเป็น 2 ประเภทคือ หอยதாகซึ่ง
มองเห็นตัวยื่นออกมาและเคลื่อนไหวได้ จะใช้ลักษณะนามสำหรับสัตว์คือ tu4 หรือ na1
แต่หอยที่เปลือกหุ้มสนิทจนไม่เห็นตัวจะใช้ lu8 ซึ่งจะกล่าวต่อไปในข้อ ข.

ตัวอย่าง (33)	1 <u>tu4~na1</u>	bua2 te8	หมูป่า	1 ตัว
(34)	1 <u>tu4~na1</u>	no4 ʔa8	นกแก้ว	1 ตัว
(35)	1 <u>tu4~na1</u>	tla8	ผี	1 ตัว

เกี่ยวกับคำลักษณะนาม tu4 และ na1 ผู้บอกภาษาม้งคำได้อธิบายว่าในกลุ่ม
พวกเขาในหมู่บ้านเดียวกัน คำลักษณะนามทั้ง 2 คำนี้สามารถใช้แทนกันได้ แต่นิยมใช้ tu4 เป็น
คำลักษณะนามสำหรับสัตว์มากกว่า na1 จากการซักถามผู้บอกภาษาคือ นายเลาดี้ แซ่ซ่ง (ดู
รายละเอียดในภาคผนวก ค.) ได้อธิบายว่า na1 เป็นคำลักษณะนามที่ผู้พูดภาษาม้งคำในบาง
ท้องถิ่นใช้เป็นคำลักษณะนามของสัตว์ การที่ผู้พูดภาษาม้งคำในหมู่บ้านนี้ใช้คำลักษณะนามทั้ง tu4
และ na1 ปนกันไป อาจอธิบายได้ว่าผู้พูดภาษาม้งคำในหมู่บ้านนี้มาจากที่ต่าง ๆ กันก็ได้

ข. lu8 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับหอยทุกประเภทที่มีเปลือกหุ้มตัวสนิท
ส่วนหอยதாகเองเมื่อตัวหอยซ่อนอยู่ในเปลือกมิดชิดก็ใช้ lu8 ต่อเมื่อเห็นตัวหอยจึงใช้คำ
ลักษณะนามของสัตว์คือ tu4 และ na1 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ก)	1 <u>tu4~na1</u>	g+8	หอย	1 ตัว
(ข)	1 <u>lu8</u>	g+8	หอย	1 อัน

เกี่ยวกับลักษณะนาม lu8 นี้ จีราภัสร์ ลิมปิชาติพบว่าเป็นคำลักษณะนามกลาง
ที่ใช้กับสิ่งของ การนำคำลักษณะนามของสิ่งของมาใช้กับหอยแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษานี้
ได้มองว่าหอยเป็นสิ่งของโดยที่ใช้เปลือกหอยเป็นเกณฑ์ ส่วนหอยதாகนั้นถ้าเห็นตัวก็จะเป็นสัตว์
ใช้ลักษณะนาม tu4 หรือ na1 ถ้าไม่เห็นตัวก็เป็นสิ่งของใช้คำลักษณะนาม lu8

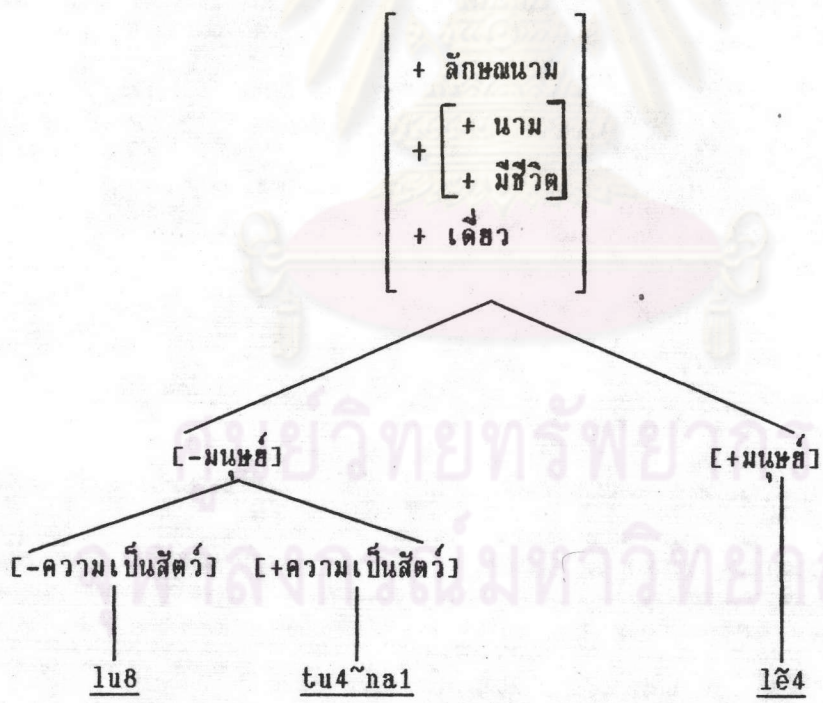
จากการใช้คำลักษณะนามเดี่ยวของผู้พูดภาษาม้งคำอาจสรุปได้ว่า มีคำลักษณะนามเดี่ยว
ของสิ่งมีชีวิตที่แท้จริงเพียง 2 คำ คือ lē4 เป็นคำลักษณะนามเดี่ยวสำหรับมนุษย์ และ
tu4 ~ na1 เป็นคำลักษณะนามเดี่ยวสำหรับสัตว์ โดยที่คำลักษณะนาม tu4 ~ na1 อาจนำมาใช้

เป็นคำลักษณนามของมนุษย์ได้เมื่อผู้พูดต้องการแสดงความรู้สึกไม่ชอบ หรือเกลียดบุคคลนั้น
เท่ากับเป็นการลดฐานะของบุคคลนั้นลงเท่า ๆ กับสัตว์นั่นเอง ส่วน lu8 นั้นที่นำมาใช้กับหอย
แสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาม้งคำได้มองหอยเหมือนสิ่งของ

2.3.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เราอาจใช้อรรถลักษณะอธิบายการจำแนกคำลักษณนามในภาษาม้งคำได้คือ
มีการแยกความหมายระหว่างคำลักษณนามของสิ่งที่เป็นมนุษย์ออกจากสิ่งที่ไม่
เป็นมนุษย์ ซึ่งอาจจะแสดงได้ด้วยอรรถลักษณะ [+มนุษย์] สำหรับคำลักษณนามที่มีความหมาย
หรืออรรถลักษณะ [-มนุษย์] ได้แยกออกว่าเป็นสัตว์หรือไม่ ในสัตว์ทั่วไปยกเว้นหอยจะใช้ tu4
และ na1 ซึ่งอาจแสดงความหมายด้วยอรรถลักษณะ [+ความเป็นสัตว์] ส่วนหอยจะใช้ lu8
แสดงว่าผู้พูดภาษาม้งคำไม่ถือว่าหอยเป็นสัตว์ ซึ่งอาจแสดงได้ด้วยอรรถลักษณะ [-ความเป็นสัตว์]

การจำแนกความต่างของคำลักษณนามของสิ่งที่เป็นมนุษย์ออกจากสิ่งที่ไม่เป็น
มนุษย์ ซึ่งอาจจะแสดงได้ด้วยแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณนามเด็ชวแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นด้วย
อรรถลักษณะต่อไปนี้

1) lē4

ใช้กับ kw1 lua5

tua8 nē4 dzɔ4 เป็นต้น

"คนหนุ่ม"

"ลูกบ้าน"

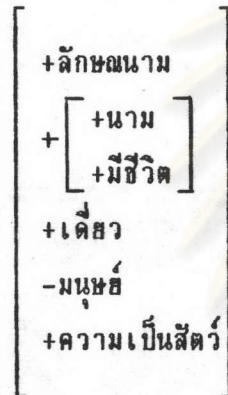
2) tu4~na1

ใช้กับ tɛ4

ku5 le5 เป็นต้น

"ควาย"

"แมลงปอ"

3) lu8

ใช้กับ ɕɛ8 เป็นต้น

"หอย"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

2.3.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม

เราจึงอาจสรุปโลกทัศน์ในภาษาม้งคำได้คือ การแยกสิ่งมีชีวิตออกเป็นมนุษย์และสัตว์อย่างชัดเจน ส่วนหอยนั้นมีเพียงหอยทากที่จัดเป็นสัตว์ หอยอื่น ๆ จัดเป็นสิ่งของทั้งหมด

การแบ่งโลกของสิ่งมีชีวิตเดียวที่เห็นได้จากคำลักษณนามในภาษาม้งคำ จะแสดงได้ด้วยภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 : แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งที่มีชีวิตเดียวในภาษาม้งคำ

lɛ̃4	lu8
	tu4 ~ na1

2.4 คำลักษณนามเดียวและโลกทัศน์ในภาษาเมี่ยน-เฮ้า

2.4.1 การใช้คำลักษณนามเดียว

คำลักษณนามเดียวสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 4 คำนี้แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ คำลักษณนามที่ใช้เฉพาะมนุษย์มี 1 คำ และคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นมี 3 คำ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ก) คำลักษณนามสำหรับมนุษย์

la:n3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับมนุษย์ทั่วไป เช่น พ่อ แม่ ลูกเขย ลูกสะใภ้ หรือที่มีความหมายในทางลบ เช่น ชู้ ขโมย เป็นต้น แต่สิ่งที่น่าสนใจมากก็คือ การใช้คำลักษณนาม taw3 ซึ่งใช้กับสัตว์สำหรับมนุษย์โดยใช้เมื่อผู้พูดแสดงความเคารพนับถือหรือความสูกภาพต่อบุคคลหรือมนุษย์ที่กล่าวถึง อย่างไรก็ตามก็ตีพบว่าคำลักษณนาม lan3 นี้ใช้กับสัตว์ดังในตัวอย่างต่อไปนี้

(ก) 1	<u>la:n3</u>	jan3	jin3	ฝรั่ง 1 คน (ไม่สูกภาพ)
(ข) 1	<u>taw3</u>	jan3	jin3	ฝรั่ง 1 คน (สูกภาพ)
(ก) 1	<u>la:n3</u>	mian3		คน 1 คน (ไม่สูกภาพ)

(ข) 1 taw3 mian3 คน 1 คน (สภาวะ)

(ก) 1 la:n3 tcan3 taj1 ผู้ 1 คน

สำหรับการใช้คำลักษณนาม la:n3 ของผู้บอกภาษาเมียน-เข้าถิ่นนี้เป็นที่น่าประหลาดใจว่ามีความขัดแย้งคือ คำลักษณนาม taw3 ที่ปกติใช้กับสัตว์เมื่อนำมาใช้กับมนุษย์มีความหมายทางทัศนคติไปในทางสภาวะ ส่วน la:n3 ซึ่งเป็นคำลักษณนามเฉพาะมนุษย์กลับแสดงถึงความไม่สภาวะ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลนี้แล้ว เกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องนี้มีผู้บอกภาษาคนหนึ่งได้อธิบายว่าผู้พูดภาษาเมียน-เข้าบางถิ่นจะใช้ la:n3 เป็นคำลักษณนามที่ผู้พูดแสดงความเคารพนับถือต่อมนุษย์ที่ตนกล่าวถึง และจะใช้คำลักษณนาม taw3 เพื่อแสดงความไม่สภาวะ การที่คำลักษณนามทั้ง 2 คำนี้ถูกใช้สลับความหมายกันทำให้มองเห็นความแตกต่างระหว่างภาษาเมียน-เข้าในถิ่นที่ต่างกัน แต่ก็ยังมีสิ่งร่วมกันคือการใช้การเปลี่ยนคำลักษณนามแสดงความรู้สึกและทัศนคติต่อคนได้ เพียงแต่การเลือกตัวลักษณนามเท่านั้นที่เลือกต่างกัน

ข) คำลักษณนามสำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น

สำหรับคำลักษณนามอื่นในภาษาเมียน-เข้าแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่ขี้ขี้ได้แก่สัตว์ที่ไม่มีรูปทรงใดเป็นลักษณะเด่นใช้คำลักษณนาม taw3 กับคำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่มีรูปทรงเด่นชัด ได้แก่ รูปทรงยาวกับรูปทรงกลม หรือมีปีก สัตว์ที่มีรูปทรงดังกล่าวนี้เจ้าของภาษาจะให้ความสำคัญกับรูปทรงที่เห็นมากกว่าความเป็นสัตว์และใช้คำลักษณนามร่วมกับสิ่งของที่มีรูปทรงอย่างเดียวกัน คำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์เหล่านี้ได้แก่ tiw3 และ nɔm4

ก. taw3 เป็นคำลักษณนามกลาง ๆ ที่ใช้กับสัตว์ เช่น วิว เสือ จิ้งเหลน แอ้ กบ เขียด และปลา เป็นต้น สำหรับปลานั้นโดยทั่วไปจะใช้ taw3 ยกเว้นในกรณีที่มีลำตัวยาวมาก ๆ เช่นปลาไหลจะใช้ tiw3 นอกจากนั้นก็ยังใช้กับมนุษย์ด้วยดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

เราอาจจะสรุปการใช้คำลักษณนาม la:n3 และ taw3 ได้เป็น 2 ประการคือ ประการแรก คำลักษณนาม taw3 เป็นคำลักษณนามทั้งสำหรับมนุษย์และสัตว์ ส่วนคำลักษณนาม la:n3 จะใช้เมื่อต้องการแสดงความไม่สภาวะเมื่อกล่าวถึงมนุษย์ ประการที่สองคำลักษณนาม taw3 ที่ใช้เป็นคำลักษณนามของมนุษย์และสัตว์เป็นคำลักษณนามพ้องรูป (homonym) คือ taw3 ที่เป็นคำลักษณนามสำหรับมนุษย์มีความหมายบอกความสภาวะของผู้พูด ส่วน taw3 ที่เป็นคำลักษณนามสำหรับสัตว์ไม่มีความหมายเรื่องความสภาวะเข้ามาเกี่ยวข้อง ลักษณะทั้ง 2 ประการนี้เจ้าของภาษาเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสินใจได้ แต่ในที่นี้จะยึดในเรื่องของความหมายที่

แตกต่างกันของคำลักษณนามนี้เป็นเกณฑ์ จึงวิเคราะห์ให้คำลักษณนาม taw3 เป็นคำลักษณนาม
พ้องรูปดังนี้

ก. taw3 (1) เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับมนุษย์ที่ผู้พูดแสดงความสุภาพด้วย
แต่ถ้าผู้พูดแสดงความไม่สุภาพจะใช้คำลักษณนาม la:n3

ตัวอย่าง (36)	1	<u>taw3</u> (1)	tia4	พ่อ	1	คน
(37)	1	<u>taw3</u> (1)	si1 mian6 mian3	หมอฟี	1	คน
(38)	1	<u>taw3</u> (1)	sia71 tɔn4	คนหนุ่ม	1	คน

ข. taw3 (2) เป็นคำลักษณนามกลาง ๆ สำหรับสัตว์และผี ในกรณีที่ไม่ใช่
สัตว์ที่มีรูปร่างยาว ๆ เช่น ปลาไหล

ตัวอย่าง (39)	1	<u>taw3</u> (2)	ja:n3 ɲɔŋ3	วัว	1	ตัว
(40)	1	<u>taw3</u> (2)	la:j1	นึ่ง	1	ตัว
(41)	1	<u>taw3</u> (2)	biaw1 sim4	ปลาเข็ม	1	ตัว
(42)	1	<u>taw3</u> (2)	tɕan3 taj1	ผี	1	ตัว

ค. tiw3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ที่มีรูปร่างยาว เช่น งู กิ้งกือ ไข่เดือน
พญาธิ ตะขาบ ปลาหลด ปลาไหล เป็นต้น

ตัวอย่าง (43)	1	<u>tiw3</u>	na:n3 mɕŋ6	งูเขียว	1	ตัว
(44)	1	<u>tiw3</u>	sap6	ตะขาบ	1	ตัว
(45)	1	<u>tiw3</u>	biaw1 na:n4	ปลาหลด	1	ตัว

คำลักษณนาม tiw3 นี้ จิราภัสร์ ลิ้มปิชาติกล่าวว่า เป็นคำลักษณนามของ
สิ่งของที่มีรูปร่างยาวและเล็ก บาง เช่น ค้าย ตะเกียบ เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าแท้จริง
แล้ว tiw3 ไม่ใช่คำลักษณนามของสิ่งมีชีวิต การนำคำลักษณนามนี้มาใช้กับสัตว์บางประเภทนี้
เนื่องจากผู้พูดภาษาเมียน-เข้าจัดทั้งสัตว์และสิ่งของที่มีรูปร่างยาวนี้เป็นกลุ่มเดียวกันตามรูปร่าง

ง. nɔm4 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ลักษณะต่อไปนี้เป็นคือ สัตว์มีปีกเช่น
ค้างคาว ยุง นก ต๊กแตน เป็ด ไก่ สัตว์รูปร่างกลมเช่น เต่า หอย สิ่งที่น่าสนใจคือ ปลิง

ก็ใช้คำลักษณนามนี้ด้วย โดยผู้บอกภาษาได้อธิบายว่าเมื่อปลิงดูดเลือดลำตัวของปลิงจะขยายออก และมีลักษณะป่องกลม นอกจากนั้นแมลงและสัตว์รูปร่างเล็กต่าง ๆ ก็ใช้คำลักษณนามนี้ด้วย

ตัวอย่าง	(46)	1	<u>nɔm4</u>	ʔa:p1	ʔuam4	เปิดไข่	1 ตัว	
	(47)	1	<u>nɔm4</u>	baʔ1	buj4	บึ้ง	1 ตัว	
	(48)	1	<u>nɔm4</u>	ʔuam3	pjom6	ปลิงควาย	1 ตัว	
	(49)	1	<u>nɔm4</u>	tom1	dziaw3	ja:ŋ3	มดง่าม	1 ตัว

สำหรับ nɔm4 นี้ จิราภัสร์ ลิมปิชาติ กล่าวว่า เป็นคำลักษณนามกลาง ๆ สำหรับสิ่งของโดยไม่สนใจเรื่องรูปทรง

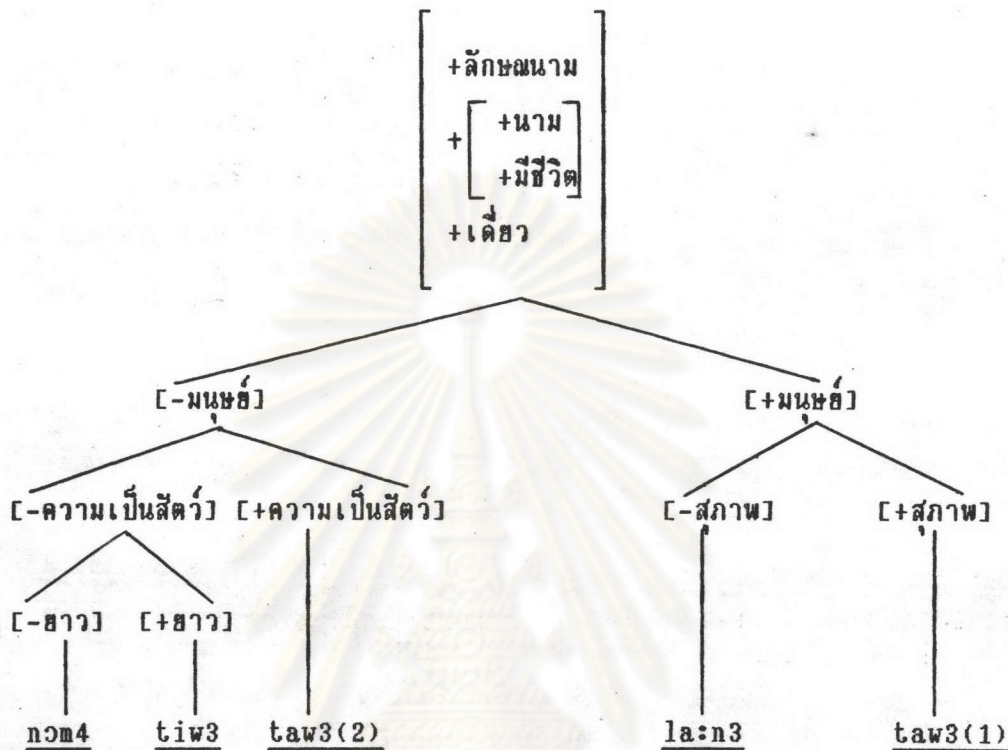
เมื่อศึกษาการใช้คำลักษณนามเหล่านี้ กับคำนามของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ แล้ว เราอาจจะสรุปได้ว่า ในภาษาเมียน-เขามีคำลักษณนามเดี่ยวจำนวน 5 คำ แต่เป็นคำลักษณนามที่แท้จริงของสิ่งมีชีวิตเพียง 3 คำคือ la:n3 เป็นคำลักษณนามสำหรับมนุษย์ที่ผู้พูดแสดงความไม่สุขภาพ taw3 (1) เป็นคำลักษณนามสำหรับมนุษย์ที่ผู้พูดแสดงความสุขภาพ และ taw3 (2) เป็นคำลักษณนามกลางสำหรับสัตว์ส่วนอีก 2 คำคือ tiw3 และ nɔm3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์และสิ่งของโดยใช้เรื่องรูปทรงเป็นเกณฑ์กำหนด

2.4.2 ความหมายของคำลักษณนาม

ความแตกต่างในเรื่องของความหมายเหล่านี้อาจแสดงเป็นอรรถลักษณะได้ ดังนี้คือ อรรถลักษณะ [±มนุษย์] จะแยก la:n3 และ taw3 (1) ออกจาก taw3 (2) และ tiw3 กับ nɔm4 ระหว่าง la:n3 และ taw3 (1) ความต่างก็คือ อรรถลักษณะ [±สุขภาพ] ส่วนความต่างระหว่าง taw3 (2) กับ tiw3 และ nɔm4 ก็คือ อรรถลักษณะ [±สัตว์] สิ่งที่แยกความหมายของ tiw3 กับ nɔm4 ออกจากกันคือ รูปทรงที่สาวสำหรับ tiw3 หรือรูปทรงกลม เล็ก และมีปีกสำหรับ nɔm4 ในที่นี้จะใช้อรรถลักษณะ [±สาว] แสดงความต่าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี แสดงให้เห็นความต่างของความหมายของคำลักษณนาม
ในภาษาเมียน-เข้า ในรูปของอรรถลักษณะ

ความหมายของคำลักษณนามเด็ชวแต่ละคำจึงอาจแสดงให้เห็นด้วยอรรถลักษณะต่อไปนี้

1) taw3(1) ใช้กับคำ ma:4 kw5 เป็นต้น

"แม่" "พี่ชาย"

2) la:n3 ใช้กับ tɕan3 tsəw1 tsa1 boʔ6 tɕa5 เป็นต้น

"ชโมธ"

"ศัตรู"

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
+เด็ชว
+มนุษย์
-สภาพ

3) taw3(2) ใช้กับ dom3 mə:p3 pen6 bɿaw1 tiʔ1 liʔ1 เป็นต้น

"เสือโคร่ง"

"ปลากะต๋"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
+เด็ชว
-มนุษย์
+ความเป็นสัตว์

4) tiw3 ใช้กับ bɿaw1 boŋ4 nə:ŋ4 biŋ5 เป็นต้น

"งูสิงห์"

"พชาติตัวจิ๊ด"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+ลักษณะนาม
+ [+นาม]
+ [+มีชีวิต]
+เด็ชว
-มนุษย์
-ความเป็นสัตว์
+ฮาว

5) nɔm4 ใช้กับ dziaw1 ʔoŋ4 dzəj6 เป็นต้น
 "ผึ้งหลวง" "เทา"
 (เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

+ลักษณะนาม + <table border="1" style="display: inline-table; vertical-align: middle;"> <tr> <td style="padding: 2px 5px;">+นาม</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px 5px;">+มีชีวิต</td> </tr> </table> +เดีว -มนุษย์ -ความเป็นสัตว์ -ฮาว	+นาม	+มีชีวิต
+นาม		
+มีชีวิต		

2.4.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณะนาม

คำลักษณะนามที่จำแนกการใช้ร่วมกับคำนามดังได้กล่าวมาแล้วแสดงให้เห็น โลกทัศน์ของผู้พูดภาษาเมียน-เฮ้าเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือมนุษย์กับสัตว์ มนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่อาจแสดงควมนับถือ สุภาพ หรือ ดูถูกได้ ส่วนสิ่งมีชีวิตอื่นบางพวกก็จัดเป็น สัตว์ บางพวกก็จัดรวมไว้กับสิ่งของ

ดังจะแสดงโดยภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 : แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดีวในภาษาเมียน-เฮ้า

taw3 (1)	tiw3	nɔm4
และ		
la:n3	taw3 (2)	

2.5 คำลักษณะนามเดีวและโลกทัศน์ในภาษาละฮ่า

2.5.1 การใช้คำลักษณะนามเดีว

คำลักษณะนามเดีวสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 4 คำนี้แบ่งได้เป็น 2

กลุ่มใหญ่คือ คำลักษณะนามที่ใช้เฉพาะมนุษย์มี 1 คำ และคำลักษณะนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นมี 3 คำ ดังนี้ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ก) คำลักษณะนามสำหรับมนุษย์

ชา3 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับมนุษย์ได้ทุกกรณี เช่น พ่อ แม่ หมอผี ศัตรู ชู้ เป็นต้น โดยไม่มีการแยกประเภทย่อย

ตัวอย่าง	(50)	ja1	1	ชา3	เด็ก	1 คน	
	(51)	ja3	ku1	1	ชา3	คนหนุ่ม	1 คน
	(52)	jo5	khv6	1	ชา3	คนเลว	1 คน

ข้อควรสังเกตคือ คำว่า "ผี" ภาษาอะช่าไม่ใช้คำลักษณะนาม ชา3 แต่ใช้คำลักษณะนาม มว5 สำหรับสัตว์ดังจะกล่าวต่อไป

ข) คำลักษณะนามสำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น

สำหรับคำลักษณะนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นในภาษาอะช่าแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ คำลักษณะนามสำหรับสัตว์แท้ มว5 และคำลักษณะนามสำหรับสัตว์ที่เจ้าของภาษามองว่าเป็นสิ่งของเนื่องจากให้ความสำคัญกับรูปร่างภายนอกมากกว่าความเป็นสัตว์ คำลักษณะนามดังกล่าว ได้แก่ si3 และ m3

ก. มว5 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับสัตว์ทุกประเภท เช่น ช้าง ควาย กวาง หมู แอ้ง งู เต่า นก ไก่ รวมทั้ง ผี ด้วยทั้งนี้

ตัวอย่าง	(53)	ʔa2	ja2	1	มว5	หมู	1 ตัว	
	(54)	ʔi6	ha2	phi6	1	มว5	งูเห่า	1 ตัว
	(55)	ne2	1	มว5	ผี	1	ตัว	

ข. si3 และ m3 เป็นคำลักษณะนามที่ใช้กับหอยทุกประเภทรวมทั้งหอยทาก ทั้งนี้สามารถใช้ได้ทั้ง 2 คำสลับกันไปโดยไม่มีเงื่อนไข

ตัวอย่าง	(56)	ʔa5	tcha7	tcha7	kw2	1	si3 ~ m3	หอยทาก	1 ตัว
	(57)	ʔa5	no3	lo3	ma5	1	si3 ~ m3	หอยโข่ง	1 ตัว

คำลักษณนาม si3 และ m3 นี้ จิราภัสร์ ลิมปิชาติพบว่า เป็นคำลักษณนาม สำหรับสิ่งของ โดย si3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของรูปทรงกลม มีขอบ ซึ่งมักใช้เป็น ภาชนะบรรจุ เช่น น้ำเต้า ถึง กะทะ ครก หม้อ เป็นต้น ส่วน m3 เป็นคำลักษณนามของสิ่ง ของทุกอย่าง การนำคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งของทั้ง 2 คำนี้มาใช้กับหอยแสดงว่าผู้พูดภาษานี้ได้ มองหอยว่าเป็นสิ่งของทรงกลม ๆ

สำหรับหอยทากนั้นพบว่า มีลักษณะพิเศษต่างไปจากหอยอื่น ๆ ที่อาจจะเห็น ตัวหอยที่ยื่นออกมานอกเปลือกและตัวหอยนี้สามารถเคลื่อนไหวและคืบคลานไปได้เหมือนกับสัตว์ เลื้อยคลานทั่วไป จึงสามารถใช้ลักษณนามสำหรับสัตว์ก็คือ m๐5 ได้ ดังนั้นหอยทากจึง สามารถใช้ลักษณนามได้ 3 คำตามการมองของผู้พูดคือใช้ m๐5 เหมือนสัตว์อื่น ๆ และใช้ si3 และ m3 เหมือนสิ่งของ

ตัวอย่าง (58) tɕi6 bɿ3 lə2 jə̀2 1 m๐5 หอยทาก 1 ตัว
 (59) tɕi6 bɿ3 lə2 jə̀2 1 si3 ~ m3 หอยทาก 1 ตัว

เมื่อศึกษาการใช้คำลักษณนามเหล่านี้กับคำนามของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ แล้ว เราอาจจะสรุปได้ว่า แท้ที่จริงแล้วในภาษานี้มีคำลักษณนามสำหรับสิ่งมีชีวิตจริง ๆ เพียง 2 คำ คือ ɕa3 เป็นคำลักษณนามสำหรับมนุษย์ และ m๐5 เป็นคำลักษณนามสำหรับสัตว์ ส่วน si3 เป็นคำลักษณนามของสิ่งของซึ่งนำมาใช้กับหอย ซึ่งผู้พูดภาษาจะเข้าใจว่ารวมอยู่กับกลุ่มสิ่งของ มากกว่าสัตว์

2.5.2 ความหมายของคำลักษณนาม

ความแตกต่างของคำลักษณนามในภาษาจะเข้าใจได้ด้วยอรรถลักษณะ เพียง 2 อรรถลักษณะ เท่านั้น คือ อรรถลักษณะ [±มนุษย์] ซึ่งแยก ɕa3 ออกจากคำลักษณนามอื่น และอรรถลักษณะ [±ความเป็นสัตว์] ซึ่งแยก m๐5 และ si3 ออกจากกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพรวมของระบบคำลักษณนามในภาษาจีน สามารถแสดงเป็นแผนภูมิต้นไม้ได้ดังนี้

ดังนั้นความหมายของคำลักษณนามเดี่ยวแต่ละคำ จึงอาจแสดงให้เห็นตัวสอรรถลักษณ์ต่อไปนี้

1. ya3 ใช้กับ ʋa3 hu6 tɕhɔ2 ʋu2 เป็นต้น

"ลูกสาว"

"คนบ้า"

2. mɔ5 ใ้กับ ʋa5 mi6 ɲa3 sa5 sa3 ba7 เป็นต้น

"แมว"

"ปลาขาว"

- + ลักษณะนาม
- + $\left[\begin{array}{l} + \text{นาม} \\ + \text{ชีวิต} \end{array} \right]$
- + เดี่ยว
- มนุษย์
- + ความเป็นสัตว์

3. si3 ใ้กับ ʋa5 no7 lo7 tɕi6 bi6 lɛ̀2 jɛ̀2 เป็นต้น

"หอมขม"

"หอมตาก"

(เจ้าของภาษาเห็นว่าต่างไปจากสิ่งที่จัดว่าเป็นสัตว์)

- + ลักษณะนาม
- + $\left[\begin{array}{l} + \text{นาม} \\ + \text{มีชีวิต} \end{array} \right]$
- + เดี่ยว
- มนุษย์
- ความเป็นสัตว์

2.5.3 โลกทัศน์ที่เห็นจากคำลักษณนาม

เราอาจสรุปโลกทัศน์ที่แสดงให้เห็นในภาษาอะข่าได้ว่า เขาแยกสิ่งมีชีวิต ออกเป็น 2 ส่วนคือ มนุษย์ และสัตว์ แต่ตอนนี้ไม่จัดว่าเป็นสัตว์หากจัดไว้กับสิ่งของทรงกลม เว้นเฉพาะหอมตากที่จัดเป็นสัตว์เพราะมีตัวและคลานไปได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โลกทัศน์นี้อาจจะสรุปออกเป็นภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 5 : แผนภูมิแสดงโลกทัศน์เรื่องสิ่งมีชีวิตเดียวในภาษาอะช่า

๕a3	si3
	๓๖5

2.6 คำลักษณนามเดี่ยวและโลกทัศน์ในภาษาลีซู

2.6.1 การใช้คำลักษณนามเดี่ยว

คำลักษณนามเดี่ยวสำหรับคำนามของสิ่งมีชีวิตจำนวน 2 คำนี้แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ คำลักษณนามเดี่ยวที่ใช้เฉพาะมนุษย์มี 1 คำ และคำลักษณนามที่ใช้กับสิ่งมีชีวิตอื่นมี 1 คำ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข.

ก) คำลักษณนามสำหรับมนุษย์

jo3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับมนุษย์ได้ทุกกรณี เช่น พ่อ แม่ น้อง ชี ศัตรู เป็นต้น โดยไม่มีการแยกประเภทย่อย

ตัวอย่าง (60) ʔi 6 sa2 1 jo3 ลูกชาย คน
 (61) tcho6 mo1 1 jo3 คนแก่ 1 คน
 (62) tcho6 khu3 1 jo3 คนเลว 1 คน

ข้อควรสังเกตคือคำว่า "ผี" ภาษาลีซูไม่ใช่คำลักษณนาม jo3 แต่ใช้คำลักษณนาม ma3 สำหรับสัตว์และสิ่งของ ดังจะกล่าวต่อไป

ข) คำลักษณนามสำหรับสิ่งมีชีวิตอื่น

ma3 เป็นคำลักษณนามที่ใช้กับสัตว์ทุกประเภท เช่น ช้าง หมู นก งู เต่า หอย และเป็นคำลักษณนามที่ใช้กับ ผี ด้วย

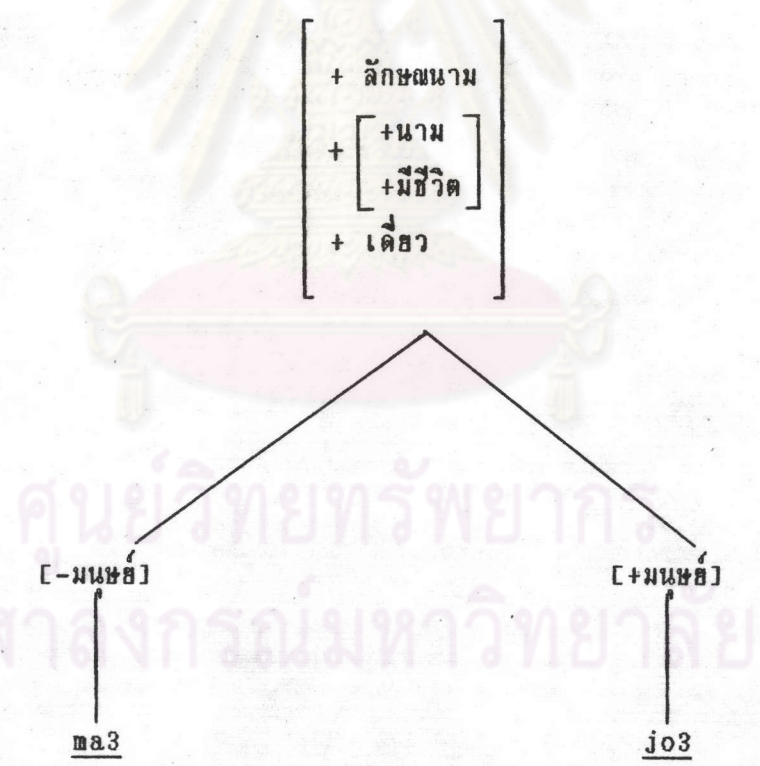
ตัวอย่าง (63) ha3 ma3 ʔi6 pha1 1 <u>ma3</u>	ข้างปลาย 1 เชือก
(64) fu3 zi4 ku4 1 <u>ma3</u>	งูเห่า 1 ตัว
(65) ɲua3 mu1 tʂo4 1 <u>ma3</u>	ปลาเข็ม 1 ตัว
(66) ne1 1 <u>ma3</u>	ผี 1 ตัว

คำลักษณนาม ma3 นี้ จิราภัสร์ ลิมปิชาติ กล่าวว่า เป็นคำลักษณนามกลาง ๆ สำหรับสิ่งของ จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาลีซูไม่มีคำลักษณนามสำหรับสัตว์โดยเฉพาะ กล่าวคือมนุษย์จะถูกแยกออกจากสิ่งอื่น ๆ ซึ่งจะรวมทั้งสิ่งของและสัตว์

2.6.2 ความหมายของคำลักษณนาม

เราอาจอธิบายระบบลักษณนามของภาษาลีซูได้ด้วยอรรถลักษณะ [มนุษย์] เพียงอรรถลักษณะเดียว

การจำแนกความต่างของคำลักษณนามในภาษานี้อาจแสดงได้ด้วยแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

2.7 สรุปคำลักษณนามเด็ชวและโลกทัศน์ในภาษาชาวเขา

ภาษาชาวเขาทั้ง 6 ภาษามีคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามเรียกสิ่งมีชีวิต รวมทั้งสิ้น 23 คำ และมีการใช้คำลักษณนามจำนวนแตกต่างกันคือ ภาษากะเหรี่ยงสะกอ มีคำลักษณนามเด็ชวใช้มากที่สุด รองลงมาได้แก่ภาษาล่าหู่ชื ภาษามังค่า ภาษาเมียน-เฮ้า และภาษาอะช่าซึ่งมีใช้ในจำนวนเท่ากัน ส่วนภาษาลีซู่มีคำลักษณนามใช้น้อยที่สุด จำนวนคำลักษณนามที่แตกต่างกันนี้เองได้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของการจำแนกสิ่งมีชีวิตเด็ชวในโลกของชาวเขา ซึ่งจำนวนคำลักษณนามที่พบอาจบ่งชี้ได้ว่าภาษากะเหรี่ยงสะกอเป็นภาษาที่มีโลกทัศน์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตเด็ชวละเอียดที่สุดและภาษาลีซู่มีโลกทัศน์หยาบที่สุด

เมื่อพิจารณาจากการใช้คำลักษณนาม จะพบว่าภาษาชาวเขาเหล่านี้มีการใช้คำลักษณนามสำหรับมนุษย์ที่คล้ายคลึงกันคือ ภาษาชาวเขาทุกภาษามีคำลักษณนามใช้เฉพาะมนุษย์ ซึ่งแสดงถึงโลกทัศน์ในเรื่องการแยกมนุษย์และสัตว์ออกจากกัน นอกจากนี้พบว่าทุกภาษาได้แบ่งการใช้คำลักษณนามสำหรับสัตว์ออกเป็น 2 กลุ่มคือ คำลักษณนามสำหรับสัตว์แท้กับคำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่เจ้าของภาษาถือว่าไม่ใช่สัตว์เนื่องจากไปให้ความสำคัญกับรูปร่างหรือรูปร่างภายนอก ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับสิ่งของมากกว่าความเป็นสัตว์ อย่างไรก็ตามการใช้คำลักษณนามกับสัตว์ประเภทนี้ได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์บางประการของผู้พูดภาษาชาวเขา คือ การใช้คำลักษณนามสำหรับหอยในภาษาล่าหู่ชื มังค่า เมียน-เฮ้า และอะช่าได้สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับส่วนที่เป็นเปลือกของสัตว์ และการใช้คำลักษณนามสำหรับสัตว์ที่มีรูปร่างยาว กลม คุ่มเตี้ยแผ่ออกด้านข้าง ในภาษากะเหรี่ยงสะกอ กับ รูปร่างยาว กลม ในภาษาเมียน-เฮ้า ได้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องรูปร่างอย่างชัดเจน ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของการใช้คำลักษณนามและโลกทัศน์ของสิ่งมีชีวิตในภาษาชาวเขาอาจจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณารวมกับเรื่องคำลักษณนามกลุ่มและโลกทัศน์ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย